

Hur kan vi tillsammans hitta nya vägar i bred samverkan för att främja barn och ungas utveckling i länet?

Specifika samverkansrådet

24 maj 2023

Skolresultaten i regionen har förbättrats – att leda och styra en **komplex** organisation

Nulägesanalys och vägen framåt

FoU-projektet Forskningsbaserad samverkan i Region Örebro län (FRÖ)

Agneta Halvarsson-Lundqvist, Gabriel Hällqvist, Ann Öhman Sandberg och Lena Öijen

Två delar:

- Nulägesanalys: Vad är möjliga orsaker till låg måluppfyllelse i skolan i Örebro län?
- Vägen framåt: Hur kan samverkan mellan Region Örebro län, kommunerna i region Örebro län och Örebro universitet organiseras för att leda till hållbar forskningsbaserad skolutveckling?

Fokus: Styrning och ledning och dess villkor och utmaningar

Metod: Interaktiv ansats som kompletterar och kommenterar styrdokument och andra dokument

Inventering och identifiering av:

- Orsaker till aktuellt kunskapsläge
- Utmaningar i samverkan mellan huvudmännen och regionen

Huvudresultat:

- Lokala olikheter i förutsättningar och villkor, styrning och ledning, planerings- och uppföljningsprocesser, systematik

Slutsats:

- medvetenhet om vikten av att utgå från den lokala kontexten
- tydlig ledningsstruktur där kommunikationen mellan nivåer präglas av tillit och utrymme för lärande.

Vad är möjliga orsaker till låg måluppfyllelse i skolan i Örebro län?

1. Litteratur om att styra och leda skola mot höga skolresultat
2. Nationell och regional statistik med relevans för skolresultat
3. Förutsättningar för att realisera kommunala styrdokument
4. Förutsättningar för interkommunal och regional samverkan

Slutsatser: Litteratur om att styra och leda skola mot höga skolresultat

Sammantaget visar litteraturöversikten att styra och leda mot höga skolresultat är **komplext och involverar flera nivåer där politiker, skolchef och rektorer behöver samspela** och där ansvarsfördelningen behöver vara tydlig. En framgångsfaktor är att det finns en **tydlig ledningsstruktur där kommunikationen mellan nivåer präglas av tillit och utrymme för lärande**. Skolchefen har en viktig roll i att kommunicera med politiker, skapa strukturer och förutsättningar för skolverksamheter att genomföra sitt uppdrag. Detta kan vara särskilt betydande i miljöer där rektorer och lärare ofta roterar och byter arbetsplats. Att leda och styra skolan mot hög måluppfyllelse är dock en komplex uppgift och det kan finnas flera **olika förklaringsfaktorer bakom låg måluppfyllelse**. Det är inte möjligt att utifrån litteraturöversikten peka på enstaka direkta orsaker till låg måluppfyllelse då de lokala förutsättningarna i en kommun eller på en enskild skola har stor betydelse. Det är istället rimligt att anta att låga skolresultat till viss del kan förklaras av brister eller avsaknad av framgångsfaktorer.

Slutsatser: Nationell och regional statistik med relevans för skolresultat

En slutsats som kan dras utifrån den redovisade statistiken är att Örebro läns, relativt sett, låga måluppfyllelse, till viss del kan **förklaras av de socioekonomiska och demografiska förutsättningar** som finns länet. Flertalet kommuner i länet har generellt en lägre andel elever, än det genomsnittliga värdet för riket, gällande vårdnadshavare utan eftergymnasial utbildning, men även en högre andel nyinvandrade elever samt en högre andel barn som lever i ekonomiskt utsatt hushåll. Statistiken indikerar att andelen nyinvandrade är på väg nedåt efter topparna under åren 2017–2018. **Andel invånare 0–19 i ekonomisk utsatthet är dock fortsatt hög och ligger på en stabil nivå.** Även andelen elever med vårdnadshavare som har eftergymnasial utbildning ligger relativt stabilt över tid. **Vårdnadshavares utbildningsnivå och ett ekonomiskt utsatt hushåll är faktorer som den enskilda eleven inte kan påverka.** Samtidigt är det värt att notera att länet som helhet i relation till riket har en hög andel behöriga lärare, men att samvariationen för den variabeln i högre grad samvarierar med vårdnadshavares utbildningsbakgrund än med grundläggande gymnasiebehörighet.

Slutsatser för pusselbit 2, forts.

Statistiken ger en historisk bild och kan aldrig fånga det exakta nuläget och det är heller inte möjligt att utläsa exakt under vilka förutsättningar resultatet i olika kommuner eller regioner har uppkommit. Det är således **inte möjligt att enbart luta sig mot statistik för att finna orsaker till låg måluppfyllelse**. Men det är rimligt att anta att de socioekonomiska faktorerna har betydelse för att Örebro län uppvisar sämre resultat i jämförelse med andra län.

Slutsatser: Förutsättningar för att realisera kommunala styrdokument

En slutsats från pusselbit 3 är att, trots att det råder relativt hög samstämmighet bland studiens deltagare om de punkter som sammanfattats, så ser kontextuella och andra förutsättningar för att leda och styra skolan olika ut i länets kommuner. Dessutom får **den statliga styrningen skilda konsekvenser för kommunerna**. Det är rimligt att anta att **regionalt genomförda, pågående och framtida insatser och aktiviteter tas emot på olika sätt eller ger olika utfall beroende den lokala kontexten i länets kommuner**.

Slutsatser: Förutsättningar för interkommunal och regional samverkan

En slutsats som kan dras från pusselbit 4 är att det för RUSens arbete med skola och utbildning **saknas en tydlig förändringslogik, vilken synliggör vilka prestationer och resultat som ska uppnås** för att målen i Aktivitetsplanen ska nås. Detta försvårar i sin tur uppföljning och utvärdering av aktivitetsplanen och gör det inte möjligt att avgöra om förändringslogiken bygger på felaktiga antaganden eller om förutsättningar för att genomförda aktiviteter ska leda till resultat som ger önskade effekter. **Ytterligare en slutsats är att en förutsättning för att nå målen som tycks brista är att syftet med samverkan inte är tydligt för alla** som finns på den arena som samverkansmodellen beskriver. Samverkansarenan är designad som ett berednings- och uppföljningsorgan inom RUS-arbetet, med en dialog som förs på **separata beslutsnivåer och därför kan ses som svårhanterlig och byråkratisk**. Till del är den strukturen nödvändigt för att säkra demokratiska principer. **Dock bjuder arenan inte alltid in till de lite längre samtalen mellan olika beslutsfattarnivåer**. Detta kan bidra till att kunskapen om andra beslutsnivåers uppdrag, ansvarsområden och viljeriktning inte förstås fullt ut.

”...de flesta kommunala tjänstepersoner ser den regionala samverkan som värdefull. De flesta av studiens deltagare är eniga om att **samverkan behöver växlas upp för att lösa morgondagens utmaningar**, också för skolan.”

- Det finns en samverkansmodell som för de medverkande från kommunerna framstår som svår att förstå sig på – det är för vissa oklart vem som deltar i vad och varför.
- Den nuvarande samverkansmodellen uttrycks som byråkratisk och långsam och kan upplevas som toppstyrd.
- Kommunala tjänstepersoner har svårt att förstå RÖLs organisation vilken kan bidra till att få deltagare kommer till möten.
- Tjänstepersoner från kommunerna prioriterar inte regional samverkan då de har mycket på bordet hemmavid.
- Kontinuitet finns inte alltid. Deltagare byts ut eller väljer att, eller måste, avstå från möten.
- Kopplingar mellan samtal och diskussioner i olika fora upplevs ibland som svag trots att några fora bereder ärenden till andra.
- Mötenas struktur inbjuder inte till utvecklingsinriktade samtal. För politiken består mötena ofta av presentationer av projekt utan egentliga möjligheter att förstå dess resultat.

Hur kan samverkan mellan Region Örebro län, kommunerna i region Örebro län och Örebro universitet organiseras för att leda till **hållbar forskningsbaserad skolutveckling**?

Strukturerera och samordna

Kontextualisera

Omvärldsspana

Prioritera

Evaluera

Transparensgör

Scope* for
Action

*an area in wich something acts or operates or has power or control

En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning *(SOU 2020:28)*

- Planering och uppföljning
- Systematiskt kvalitetsarbete
- Olikheter i den lokala kontexten
- Styrning och ledning
- Ökad samverkan

Skola

”Behovet av en mer samlad process kring elever med särskilda svårigheter talar för att man bör ta efter den typ av modeller för ”one door in” (En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, SOU 2020:28, sid 621)

Hälsa och sjukvård

”En bättre samverkan mellan regionen och huvudmännen för skolväsendet kan främja hälsa och förebygga ohälsa ur ett brett perspektiv, genom en bättre förståelse för varandras verksamhetsområden och utmaningar och genom en bred och gemensam bild av hälsoläget hos barn och unga” (Börja med barnen - En sammanhållen god och nära vård för barn och unga, SOU: 2021:34, sid 291)

Socialtjänst

”En fungerande samverkan kan bidra till mer effektiva insatser och till att insatser kommer till stånd tidigare. Det kan också höja kvaliteten och träffsäkerheten när kompetenser från olika professioner, discipliner och kunskapsområden tas tillvara. Socialtjänstens arbete behöver utvecklas både inom och utom samverkan” (Framtidens socialtjänst, SOU 2020: 47 sid 373)

Ledning och Styrning

”Även om majoriteten av de enskilda verksamheterna inom hälso- och sjukvård, skola och omsorg håller hög kvalitet är samarbetet mellan de för medborgaren relevanta verksamheterna ofta så pass undermålig att det i slutändan ändå inte skapar värde för medborgaren” (Tillitsdelegationen, SOU 2018:47, sid 81)

